

Araştırma Makalesi / Research Article

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE POLİS MEŞRUIYETİ VE POLİSLE İŞBİRLİĞİ¹

Mehmet Ali TEKİNER*

Cem KAYABAŞI**

ÖZ

Polis, suçla mücadelede daha başarılı olabilmek için halkın işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Yapılan araştırmalar halkın polisle işbirliği yapması için meşruiye faktörünün etkili olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalarda polis meşruiyetinin hangi boyutlardan oluştuğu konusunda mutabık kalınmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, Beetham'ın meşruiyet yaklaşımından yola çıkarak polis meşruiyetinin prosedürel adalet, dağılımdaki adaleti, yasallık ve etkinlik faktörlerinden oluştuğunu ileri süren Tankebe'nin meşruiyet modeli ve meşruiyetin polisle işbirliğine etkisi araştırılmıştır. Araştırmada, meşruiyet faktörleri, demografik faktörler ve itaat yükümlülüğü değişkenlerinin, vatandaşların polisle işbirliği yapma istekliliği üzerindeki etkileri de araştırılmıştır. Bu amaçla, 2017 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) vatandaşlarının katılımıyla gerçekleştirilen saha araştırmasından elde edilen veriler, vatandaşların demografik faktörleri ile birlikte analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, Tankebe'nin polis meşruiyeti boyutlarını doğruladığı görülmektedir. Ayrıca meşruiyetin, diğer değişkenlere göre polisle işbirliği üzerinde en büyük pozitif etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. İtaat yükümlülüğünün ise polisle işbirliği üzerinde daha düşük fakat negatif yönde bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Demografik değişkenlerden cinsiyet, eğitim ve medeni duruma göre polisle işbirliğinde herhangi bir farklılığın olmadığı sadece 65 ve üzerindeki yaş grubunun polisle işbirliğine negatif yönde etki ettiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Polis Meşruiyeti, Polisle İşbirliği, Meşruiyet Faktörleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

¹ Bu çalışma "KKTC'de Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Polisle İşbirliğine Etkisi" isimli tez çalışmasından üretilmiştir.

* Doç. Dr. Öğretim Üyesi, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, malitekiner@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3261-5777

** Dr., Polis Başmüfettişi, KKTC Polis Genel Müdürlüğü, cemkayabasi@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7011-3308

POLICE LEGITIMACY AND COOPERATION WITH THE POLICE IN THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

ABSTRACT

Police need public cooperation to be more successful in fighting crime. Research shows that the most effective factor for the public to cooperate with the police is the legitimacy of the police. In previous studies, there are differences regarding the factors that police legitimacy consisted of. In this study, Tankebe's legitimacy model, which claims that police legitimacy consists of procedural fairness, fairness in distribution, legality and effectiveness factors based on Beetham's legitimacy approach, and the effect of legitimacy on police cooperation were tested in TRNC. The study also investigated the effects of legitimacy factors, demographic factors and obedience obligation variables on citizens' willingness to cooperate with the police. For this purpose, the data obtained from the field research conducted with the participation of Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) citizens in 2017 were analyzed together with the demographic factors of the citizens. The results obtained confirm Tankebe's dimensions of police legitimacy. In addition, it has been revealed that legitimacy has the greatest positive effect on cooperation with the police compared to other variables. Obedience obligation was found to have a lower but negative impact on cooperation with the police. The demographic variables revealed that there was no difference in cooperation with the police according to gender, education and marital status, and that only the age group of 65 and above had a negative effect on the cooperation with the police.

Keywords: *Police Legitimacy, Cooperation with Police, Legitimacy Factors, Turkish Republic of Northern Cyprus.*

GİRİŞ

Polis, devlet tarafından kendisine verilen güç ve yetkiyi kullanarak yasaları uygulayan, insanların canını, malını, temel hak ve özgürlüklerini koruyan, kamu düzenini sağlayan ve güvenlik hizmetleri sunan kamu görevlisi olarak tanımlanabilir. Demokratik polisin ise faaliyetlerini, halkın ihtiyaçlarına göre geliştirip, eşit ve tarafsız bir şekilde uygulaması gerekmektedir. Ancak polisin, halkın gönüllü işbirliği olmadan, kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi ve başarılı olması güçleşmektedir (Tyler, 2005: 322). Birçok suçun, işlendiği sırada polis mensupları tarafından tespit edilmesi ve suçluların yakalanması mümkün değildir. Bu nedenle vatandaşların yardımı ve işbirliği olmadan polis devriyeleri yüzeysel bir etkiye sahip olabilmektedir. İşlendiği sırada müdahale edilemeyen suçlar, yapılan soruşturmada elde edilen bilgi ve bulgular sonucunda aydınlatılabilmekte ve suçlular yakalanabilmektedir. Vatandaşların bir suçu gördükleri veya bir suçla ilgili bilgi sahibi oldukları durumlarda polisi arayıp bildirmeleri, polisin, olayı erken zamanda müdahale etme ve olayı aydınlatma şansını artırmaktadır. Bu gibi durumlarda polisle işbirliği yapma yönünde istekli olan vatandaşlar, polisin görevini yerine getirmesinde çok büyük bir öneme sahiptir (Tyler, 2005: 322).

20. yüzyılın sonlarına doğru, Tyler (1990), polis meşruiyetinin, halkın, yasalara uymasını sağlama ve polisle işbirliği yapmasındaki önemine dikkat çekmiş, hatta meşruiyetin, sosyal kontrolün sağlanmasında merkezi bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmüştür (Tyler, 1990: 25). Tom Tyler'ın 1990'da yayınlanan kitabı ve çalışmaları polis meşruiyeti çalışmalarının hızla artmasına sebep olan bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 147). Tyler, caydırıcılık yöntemleri kullanılarak, vatandaşların neden yasaları ihlal ettiğinin anlaşılmasına çalışılmasının yanlış bir yaklaşım olduğunu ileri sürerek, bunun yerine vatandaşların, yasalara neden uyduğunun araştırılması gerektiğini ortaya atmıştır (Tyler, 1990). Tyler'ın çalışmalarından önce, araştırmacılar, meşruiyete gereken önemi vermemiş ve esas olarak rasyonel seçim ve caydırıcılığa odaklanmışlardır (Green, 1985: 629-645; Klepper ve Nagin, 1989: 721-746). Rasyonel seçim ve caydırıcılık gibi geleneksel kriminoloji teorilerine göre, insanlar özgür iradeleri ile hareket edeceklerinde, yapacakları eylemlerin yararlarını ve zararlarını dikkate alacaklar ve ona göre rasyonel bir seçim yapacaklardır. Yapmamaları gereken bir hareketi yaptıkları takdirde verilecek olan ceza kesin, hızlı ve şiddetli olduğu

oranda cayırcılığının etkin olacağı varsayılmaktadır. Toplum bireyleri bu şekilde rasyonel aktörler olarak kabul edilmiştir (Cohen, 1988: 10). Yakın dönemdeki araştırmalar, vatandaşların, polisi meşru otorite olarak gördüklerinde, polisle işbirliği yapma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Engel, 2005; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Murphy, Tyler ve Curtis 2009; Mazerolle ve arkadaşları, 2013: 8; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Tankebe, 2013; Cherney ve Murphy, 2013; Tyler ve Jackson, 2013).

Yapılan araştırmalarda kullanılan meşruiyet bileşenleri, genel olarak Weber (1978) ve Beetham'ın (1991) meşruiyet çalışmalarından yola çıkılarak oluşturulmaktadır (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2004; Tyler ve Huo, 2002; Tankebe, 2013; Mazerolle ve arkadaşları, 2013: 8; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Tyler ve Jackson, 2013). Meşruiyet tanımlamalarında, otoriteyi kabul etme, onaylama ve dolayısıyla bir itaat yükümlülüğü unsuru bulunmaktadır. Polis meşruiyeti ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda da meşruiyeti tanımlamak amacıyla en fazla kullanılan faktör itaat yükümlülüğüdür (Reisig, Bratton ve Gertz, 2007: 1014; Reisig ve Lloyd, 2009: 51; Sunshine ve Tyler, 2003: 539–40; Tyler ve Fagan, 2008: 270–1; Tyler ve Huo, 2002: 109; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010: 389).

Bazı araştırmalarda sadece polise itaat yükümlülüğü faktörü (Kochel, Parks ve Mastrofski, 2013: 895-925; Reisig ve Lloyd, 2009: 42-62), bazılarında sadece polise güven faktörü (Murphy ve Cherney, 2012; Stark, 2011; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008), bir kısım araştırmalarda ise polise güven ve itaat yükümlülüğü faktörleri birlikte meşruiyet anlamında kullanılmaktadır (Tyler, 2002; Tyler ve Huo, 2002; Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2004; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Hinds ve Murphy, 2007; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010).

Tyler ve diğer araştırmacılar farklı olarak Bottoms ve Tankebe (2012: 164-166), meşruiyetin itaat yükümlülüğü ve polise güven faktörleri ile açıklanamayacağını ifade etmişlerdir. Bottoms ve Tankebe'ye (2012: 164-166) göre bu iki kavram meşruiyet ile örtüşmemektedir. Tankebe'ye (2013: 108-112) göre polis meşruiyeti polisin davranışlarındaki ve karar verme sürecindeki adaleti anlamında kullanılan "prosedürel adalet", farklı kesimlere (zengin/fakir, etnik gruplar, erkek/kadın vs) karşı adaletli hizmet verme ve polise başvurulduğunda adil sonuç alma anlamında kullanılan "dağılımdaki adalet", polisin görevini etkin ve etkili bir şekilde yerine getirmesi ve suçlarla mücadeledeki performansı

anlamında kullanılan “polisin etkinliği” ve polislin görevini yasalara ve hukuka uygun olarak yerine getirme durumu anlamında kullanılan “yasallık” bileşenlerinden oluşmaktadır. Son zamanlarda gerçekleştirilen bazı çalışmalarda, polislin prosedürel adaleti, dağılımdaki adaleti, etkinliği ve yasallığı (Bottoms ve Tankebe, 2012; Tankebe, 2013; Kırmızıdağ, 2015; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018) polis meşruiyetini tanımlayan bileşenler olarak kabul edilmektedir.

Çalışmada, Tankebe'nin dört boyutlu polis meşruiyeti ölçeği, KKTC'de 1000 vatandaşın katılımıyla gerçekleştirilen saha araştırması ile elde edilen veriler kullanılarak test edilmiştir. Ayrıca polis meşruiyetinin polise itaat yükümlülüğü faktörü üzerinden polisle işbirliğine etki edip etmediği araştırılmıştır. Bunun yanında demografik faktörler, itaat yükümlülüğü, polis meşruiyeti ile polis meşruiyeti değişkenlerinden hangilerinin ve ne düzeyde polisle işbirliği üzerinde anlamlı ve doğrudan etkilerinin olup olmadığı incelenmiştir.

1. MEŞRUIYET

Meşruiyet, birçok bilim insanı tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Devlet veya bir kurumun, yönetme gücüne sahip olduğuna, yönetilenler tarafından inanılması ve yasal kurallara itaat edilmesi, devlet veya kurumun meşruiyeti olarak nitelendirilebilir. Weber tarafından meşruiyet, “*gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi*” olarak tanımlanmıştır (Weber, 1978: 213). Albrow (1970: 40-43) da meşruiyetin geçerli olabilmesi için insanların, meşruiyet talebini kabul edip ona inanmaları gerektiğini belirtmektedir. Buchanan (2010) ise meşruiyetin hem sosyolojik hem de normatif bir anlamının olduğunu vurgulamaktadır. Buchanan'a göre, bir kurumun, yönetme hakkına sahip olduğu iddia etmek meşruiyetin normatif yönünü, toplumun geneli tarafından kurumun yönetme hakkının kabul edilmesi ise sosyolojik yönünü ifade etmektedir (Buchanan, 2010: 105). Meares ise meşruiyeti, “*otoritenin, yasanın uygulanmasını yürütme hakkı olduğuna dair olan inanç*” şeklinde tanımlamaktadır (Meares, 2000: 398). Jackson, Bradford, Stanko ve Katrin'e (2012) göre ise meşruiyet “*yönetmek için bir hak ve bu hakkın yönetilenler tarafından tanınması*”dır (Jackson, Bradford, Stanko ve Katrin, 2012: 2). Hough, Jackson ve Bradford ise ampirik meşruiyetin; rıza, ahlaki uyum ve yasallık boyutlarından oluştuğunu vurgulayarak bu çerçevede meşruiyetin “*gücün ve gücün kullanılma hakkının, onaylanması ve haklılaştırılması*” olarak

tanımlamaktadırlar (Hough, Jackson ve Bradford, 2013: 326). Tyler'a göre ise meşruiyet, *"kişilerin, riayet ve itaat edilme yetkisine sahip olduğunu hissettikleri bir otoritenin veya kurumun niteliği"*dir (Tyler 1990: 25).

Polisin meşruiyeti ve işbirliği ilişkisi ile ilgili yakın tarihte yapılan çalışmalarda, Weber ve Beetham'ın meşruiyet tanımlamalarından faydalanılmaktadır. Weber'e göre halkın iktidarı meşru olarak kabul etmesi yani meşruluğa olan inanç, meşruiyet için yeterlidir. Burada önemli olan, emri veren kişi ya da kişilerin emir verme yetkisine ve meşru bir otoriteye sahip olduklarının, emir verilenler tarafından kabul görmesidir. Weber'e göre böyle bir onay olduğu sürece hangi nedene dayanarak bu emirlerin yerine getirildiğinin önemi yoktur (Tortop, İspir, Aykaç, Yayman ve Özer, 2007: 359).

Meşruiyet yaklaşımı önem arzeden bir diğer bilim insanı ise David Beetham'dır. Beetham (1991: 26) meşruiyeti; *"herhangi bir yasa veya talimatın içeriğinden bağımsız olarak, ilke olarak itaat gerektirme yetkisine sahip olma hakkı; yönetme hakkı ve bu hakkı kullanacak olanın otoritesinin tanınması"* olarak tanımlamaktadır (Beetham, 1991: 26). Beetham'a (1991) göre iktidar, halk iktidarın meşru olduğuna inandığı için meşru değildir, halkın inançları açısından haklılaştırılabilir olduğu için meşrudur. Beetham (1991: 42), Weber'in meşruiyet yaklaşımına birtakım eleştiriler getirmektedir. Weber'in, otoritenin meşruluğunu oluşturan birçok unsuru tek bir boyuta indirerek *"meşruluğa inanç"* şeklinde kabul etmesini, basitleştirme ve bir eksiklik olarak görmektedir. Beetham'a göre gücün meşrulaştırılması birtakım farklı unsurlardan oluşmaktadır ve bunların ayırt edilmesi gerekmektedir (Beetham, 1991: 42).

Beetham, Weber'in meşruiyeti değerlendirirken, rıza ve yasal geçerlilik gibi meşruiyet veren diğer unsurları göz ardı ettiğini belirtmektedir (Thomas: 2013: 19). Beetham, kurallar ve yasaların meşruluklarının haklı bir kaynağa, normatif ilkelere dayanması gerektiğini vurgulamaktadır (Beetham, 1991: 40). Beetham, meşruiyetin; iktidarın, insanların ahlaki değerlerine uygun, kamu çıkarlarını ve normatif beklentileri tatmin edebilme yeteneğine sahip olması ve yasallığı ile ilgili olduğunu belirtmekte ve meşruiyetin toplumsal kurallar (yasallık), ortak değerler ve kamu rızası arasındaki etkileşimden kaynaklandığını vurgulamaktadır (Beetham, 1991: 26). Beetham, sosyal yapısal ve kültürel farklılıklardan dolayı meşruiyetin toplumdan topluma farklılık gösterebileceği üzerinde durarak, tüm

toplumlarda kabul edilebilecek ancak birbirleri arasında farklılık gösterecek meşruiyet yapısını açıklamıştır. Beetham'a göre yasallık, ortak değerler ve rıza olmak üzere üç koşulu karşıladığı takdirde güç meşrudur (Beetham 1991: 22). Sonuç olarak sosyal ve kültürel farklılıklara rağmen bu meşruiyet yapısı farklı ülkelerde geçerlidir (Tankebe, 2013: 108-119).

2. TANKEBE'NİN MEŞRUIYET YAKLAŞIMI

Bottoms ve Tankebe (2012), polis meşruiyetini oluşturan faktörlerle ilgili bir teorik çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu teorik çalışmada, genel olarak meşruiyetin bileşenleri olarak kullanılan güven ve yükümlülüğün meşruiyetle örtüşmemesi gereken farklı kavramlar olduklarını ve polis meşruiyetinin bileşenleri olmadıklarını ileri sürmektedirler. Bottoms ve Tankebe'ye göre, insanlar meşru olduklarını gördüklerinde polise itaat etmekle yükümlüdürler. Yani itaat yükümlülüğü meşruiyeti oluşturan bir faktör değil meşruiyetin bir sonucudur. Ayrıca meşruiyet, insanların polise itaat yükümlülüğünü niçin hissettiklerini gösteren birçok nedenden (ör: İlgisizlik, korku ve güçsüzlük) yalnızca biridir. Bu nedenle polise itaat etme yükümlülüğünün her ifadesini meşruiyet olarak kabul etmek hatalıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 165). Bottoms ve Tankebe, itaat yükümlülüğünün, her ne kadar meşruiyet faktörü olmasa da polisle işbirliği ve yasalarla uyumu kısmen etkileyen bir mekanizma olduğunu ileri sürmüşlerdir (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 3). Şekil 1'de yer alan bu mekanizmaya göre polis meşruiyeti bir yandan doğrudan polisle işbirliğine etki ederken diğer yandan itaat yükümlülüğü faktörü üzerinden işbirliğini etkilemektedir (Bottoms ve Tankebe, 2012: 164-166).

Şekil 1: Tankebe ve Bottoms Polis Meşruiyeti – İtaat Yükümlülüğü – İşbirliği İlişkisi

Kaynak: Tankebe, Reisig ve Wang (2015: 3).

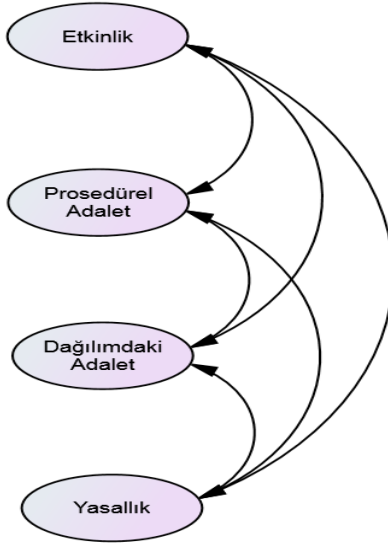
Bottoms ve Tankebe'ye (2012: 164) göre polise güven, geleceğe dönük olma eğilimindedir. Bottoms ve Tankebe (2012: 164), Tyler ve Huo'nun (2002), güveni, başkalarının karakterinin ve motivasyonlarının tahmini olarak gelecekte, tahminde bulunanlara karşı makul bir şekilde hareket edip etmeyeceklerini öngörmek için kullandıklarını belirtmektedirler. Fakat bu durumun gelecekle ilgili iken, meşruiyetin günümüze odaklanmış bir kavram olduğunu vurgulamaktadırlar. Bottoms ve Tankebe'ye (2012: 164) göre meşruiyet şu anda güç kullanma ahlaki hakkının tanınması ile ilgilidir ve güven ile meşruiyetin birbirleriyle ilişkili iki kavram olup olmadığının incelenmesi gerekmele birlikte kavramsal olarak birbirlerinden farklıdırlar (Bottoms ve Tankebe, 2012: 164).

Bottoms ve Tankebe (2012), Beetham'ın (1991), meşruiyete ilişkin yasallık, ortak değerler ve rızadan oluştuğu yönündeki görüşünden hareket ederek meşruiyet faktörlerini yeniden tanımlamışlardır. Bottoms ve Tankebe (2012), Beetham'ın (1991) rıza kavramını test edilmesi zor ve karmaşık konuları gündeme getirdiğinden, algıya dayalı meşruiyet tanımlamalarında kapsam dışı bırakmışlardır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 134-37). Bottoms ve Tankebe (2012), yasallık ile paylaşılan inançlar ve değerler başlığı altında Beetham'ın (1991) meşruiyet bileşenlerini ele almışlardır. Bottoms ve Tankebe (2012: 137-54), yasallık ve paylaşılan değerleri meşruiyet bileşenleri olarak kabul etmişlerdir. Tankebe (2013), Hough ve meslektaşları (European Social Survey, 2011: 21) tarafından meşruiyet bileşeni olarak kullanılan ahlaki uyum kavramının çok genel ve belirsiz olduğunu belirtmekte ve belirli bir topluma bağlı olarak, polis ve vatandaşlar arasında paylaşılan belirli değerleri tanımlamanın mümkün olduğunu ileri sürmektedir (Tankebe, 2013: 108-112). Bottoms ve Tankebe (2012) ve Tankebe (2013) meşruiyet bileşeni olarak paylaşılan inanç ve değerlerin; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerine ayrılabilceği sonucunu ortaya koymuşlardır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 137-54; Tankebe, 2013: 109-12).

Tankebe (2013), 2010 yılında Londra'da 5120 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışma verilerini kullanarak prosedürel adaleti, dağılımdaki adaleti ve etkinliği liberal demokratik bir toplumda paylaşılan değerlerin örnekleri olarak ele almış ve polis meşruiyetinin, dört alt faktörden oluşup oluşmadığını test etmiştir (Tankebe, 2013: 119). Bu faktörler; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinliktir. Araştırma verilerini kullanarak gerçekleştirdiği analizlerde

polis meşruiyetinin en iyi şekilde bu dört faktörle tanımlanabileceği sonucuna ulaşmıştır (Tankebe, 2013: 109-119).

Tankebe (2013: 108-19), polis ve halk arasındaki diyalogların, farklı kültürel bağlamlarda farklı biçimlerde gerçekleşebileceğinden, haklı güç anlamlarının toplumlar arasında farklılık gösterebileceğine dikkat çekmekle birlikte, demokratik toplumlarda haklı gücün dört unsuru içeren bir güç olduğunu ileri sürmektedir. Tankebe'nin polis meşruiyetinin bileşenleri ile ilgili yaklaşımı Şekil 2'de yer almaktadır (Tankebe 2012: 12; Tankebe, 2013: 119). Şekil 2'de görülen algılanan yasallık gizli değişkeni, polisin yasal olarak hareket edip etmediğine dair algıyı yansıtırken, algılanan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik, polis gücünün normatif haklılığını oluşturan ortak değerler olarak kabul edilmektedir.

Şekil 2: Tankebe'nin Polis Meşruiyeti Yapısal Modeli

Kaynak: Tankebe (2013: 119).

Tankebe, Reisig ve Wang (2015) da 2010-2011 yıllarında ABD ve Gana'da yapılan araştırma verilerini kullanarak dört faktörlü meşruiyet modelini test etmişlerdir. Her iki ülkede gerçekleştirilen araştırma sonuçlarının da dört faktörlü meşruiyet modeli ile uyumlu olduğu ve meşruiyetin; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve yasallık boyutlarından oluştuğu sonucuna ulaşmışlardır (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 6-10).

3. MEŞRUIYET FAKTÖRLERİ

Tankebe, Beetham'ın meşruiyet tanımlamasından yola çıkarak, meşruiyetin, yasallık ve paylaşılan değerlerden oluştuğunu ileri sürmektedir (2013; 108). Paylaşılan değerleri ise prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik olarak sıralamaktadır. Bu kavramların açıklamaları alt kısımda yer almaktadır.

3.1. Yasallık

Polisin yasallığı, meşruiyetin, ilk ve en temel boyutudur (Beetham, 1991: 16; Tankebe, 2013: 108-9). Çağdaş liberal demokrasilerde, polisin, yetkilerini önyargı ve keyfilikten uzak, tarafsız bir şekilde ve yasaya sadık kalarak kullanması beklenmektedir (Tamanaha, 2004: 123). KKTC Polis Yasası'nın (1984) 17'nci maddesine göre, KKTC Anayasasına ve yasalarına bağlı kalmak ve KKTC yasalarını özenle uygulamak polis mensuplarının ödev ve sorumluluklarından biridir. Aynı yasanın 57'nci maddesine göre, polis mensuplarının görevleri sırasında olmasa dahi çıkar sağlamak amacıyla hediye kabul etmeleri veya görevleri ile ilgili olarak her ne ad altında olursa olsun çıkar sağlamaları yasaklanmıştır. (KKTC Polis Örgütü Yasası, 1984: madde 17, 57). Polisin görevini yerine getirirken bireylere, yasalara uygun şekilde davranması, yasalara aykırı zor veya şiddet kullanmaması ayrıca polislerin kendilerinin de yasalara uygun davranmaları gerekmektedir. Ayrıca polisin, rüşvet almayıp yolsuzluk yapmaması, görevini kendisine çıkar sağlamak amacıyla kullanmaması yasal zorunluluktur.

Avrupa Sosyal Araştırmasında, Jackson, Houhg, Farrall, Keijser ve Aromaa (European Social Survey, 2011: 19-20), Beetham'ın (1991) meşruiyet tanımlamasından yola çıkarak polisin algılanan meşruiyetini üç boyutlu bir yapı olarak ele almışlardır. Jackson ve arkadaşlarına göre algılanan meşruiyet, vatandaşlar tarafından gösterilen meşruiyettir. Meşruiyetin üç bileşeni ise itaat yükümlülüğü, vatandaşlar ve otoritede yer alan bireyler arasındaki ahlâki uyum ile otorite sahiplerinin eylemlerinin algılanan yasallığıdır. Kısaca bu üç meşruiyet boyutu ahlaki uyum, itaat yükümlülüğü ve yasallık olarak isimlendirilmektedir (European Social Survey, 2011: 19-20; Hough, Jackson ve Bradford, 2013: 331-34). Avrupa Sosyal Araştırmasında, polisin yasallığı faktörünü ölçmek amacıyla polisin herhangi bir gücün baskısı veya etkisi altında kalmadan görevini hukuka uygun olarak yerine getirip getirmediği ve görevi sırasında rüşvet alıp almadığını anlama

yönünde önermeler kullanılmıştır (European Social Survey, 2011: 24). Tankebe tarafından ise yasallık faktörü, polisin, görevi ve insanlarla iletişimi sırasında yasalara uygun bir şekilde davranıp davranmadığı yönündeki önermelerle ölçülmektedir (Tankebe, 2013: 116; Sun ve diğerleri, 2018: 286).

3.2. Paylaşılan Değerler

Beetham (1991: 69), bir otoritenin, yasal olarak geçerli olmasının yeterli olmadığını, toplumda hakim inançlar ve değerler açısından gerekçelendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Beetham'a (1991: 69) göre, otorite, ortak bir inanç çerçevesi olmadan, gücünü kullanma konusunda ahlaki dayanaktan yoksun kalır ve başarılı olarak kuralları uygulasa bile normatif olarak geçerli olmaz. Coicaud (2002: 24-5) da yasanın otoritesinin, yasallığın, toplumun değerlerinin ifadesi olduğu inancına dayandığını belirtmektedir. Paylaşılan değerler ve inançlar, gücün kaynağını haklılaştırmakta ve gerekçelendirmektedir. Tankebe'ye (2013; 108) göre, paylaşılan değerler; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik kavramlarından oluşmaktadır.

3.2.1. Prosedürel Adalet

Prosedürel adalet kavramı, Thibaut ve Walker (1975) tarafından, insanların, herhangi bir kurum tarafından, bir karar alma sürecinde gerçekleştirilen işlemler sırasında kendilerine uygulanan muamele ve gösterilen davranışlar konusundaki algılarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Thibaut ve Walker'dan aktaran Paek, 2017: 24). Prosedürel adaletin, bir meşruiyet bileşeni olduğunu ilk olarak öne süren araştırmacılar Bottoms ve Tankebe'dir (Bottoms ve Tankebe, 2012: 145-146). Tankebe ve Bottoms'a (2012: 145-146) göre, prosedürel adalet, polisin, insanlara davranışının ve belirli sonuçlara veya kararlara ulaşmak için gerçekleştirdiği işlemlerin adilliği anlamına gelmektedir. Tankebe (2013: 109), demokratik toplumlarda haklı gücün dört unsuru içeren bir güç olduğunu belirtmekte ve demokratik meşruiyetin unsurlarını yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği olarak sıralamaktadır (Tankebe, 2013: 109-112; Tankebe, Reising, Wang, 2015: 2).

Tyler ve Fagan, prosedürel adaletin; özetle, yetkinin uygulanması sırasında gösterilen tutum ve davranışlar hakkındaki yargılar olduğunu belirtmektedirler (Tyler ve Fagan, 2008: 239-40). Prosedürel adalet, polis memurlarının karar verme

sürecindeki kalitesi ile insanlara davranışının kalitesini içermektedir (Reisig ve diğerleri, 2007: 1006). Karar verme kalitesi gerçeklere dayalı karar alma ve adil bir şekilde uygulama olarak kabul edilirken, kişilerarası davranış kalitesi saygılı, nazik, onurlu, görüşlerin dikkate alınması gibi davranış şekillerini kapsamaktadır (Tyler ve Fagan, 2008: 239). Polis, karar vermedeki kalitesine örnek olarak; karar verme sürecinde adil, tarafsız, eşit ve adaletli yol izlemesi, bu yöndeki hareketleri ile ilgili dürüst bilgi vermesi, davranıştaki kalitesine örnek olarak ise, kişilerarası davranışlarında insanlara, onur ve haysiyetlerine uygun, nazik, saygılı bir davranış sergilemesi gösterilebilir (Bottoms ve Tankebe; 2012: 145; Reisig ve diğerleri, 2007; Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547).

Genel olarak, prosedürel adaletin gerçekleşebilmesi için polislerin, insanlara, onur ve haysiyetlerine uygun, saygılı, adil davranmaları, sorunlarını önyargısız ve nesnel bir şekilde ele almaları, eşit şekilde muamele etmeleri, güvenilir hareketlerle çalışmalarını gerçekleştirmeleri ve karar alırken gerçeklere dayanıp adil olmaları gerekmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547; Tyler ve Fagan, 2008: 239-41).

3.2.2. Dağılımdaki Adalet

Dağılımdaki adalet, polis meşruiyetini oluşturan bir başka faktördür. Polis, güvenliği sağlamakla görevli olup kamu hizmeti vermektedir ve bu hizmetin adil bir şekilde dağılımı demokratik toplumlarda normatif bir beklentidir. Ancak bazen kaynaklar dezavantajlı gruplara karşı eşitsiz bir şekilde dağılabilmektedir. Böyle durumlarda bu gruplar aşırı kutuplaşmaya gidebilirler. Ayrıca kaynakların dengesiz dağılımı liberal demokrasilerde polis örgütünün evrenselci davranış prensibine zarar verebilir. Sonuç olarak dağılımdaki adalet meşruiyetin paylaşılan değerler kapsamında bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Tankebe, 2013: 111).

Polis meşruiyeti çalışmalarında, polis hizmetlerinin farklı topluluklar, gruplar ve bireyler arasındaki dağılımının adilliği ile ilgili algıları ifade etmektedir (Jonathon-Zamir ve Weisburd, 2009: 7). Tyler ve Fagan, dağılımdaki adaleti “*Polis hizmetlerinin sosyal ve demografik gruplar arasındaki kişilere adil ve eşit bir şekilde sunulması*” olarak tanımlamaktadırlar (Tyler ve Fagan, 2008: 239). Engel ise dağılımdaki adaletin, sadece polisten elde edilen sonuçların değil daha ziyade polisler tarafından yapılan muamele eşitsizliği ve adaletsiz prosedürler konusundaki yargılara dayandığını belirtmektedir (Engel, 2005: 473).

Tankebe, Reisig ve Wang'a (2015) göre, polis meşruiyetinin bir bileşeni olan dağılımdaki adalet, polisten elde edilen sonuçların veya polisin tahsis ettiği kaynakların bireyler arasında adil dağılıp dağılmadığı anlamına gelmektedir. Burada iki tür kaynak bulunmaktadır. Bunlar somut kaynaklar ve sembolik kaynaklardır. Somut kaynaklar trafik cezaları veya bir bölgedeki trafik devriyeleri olabilirken, sembolik kaynaklar saygı, nezaket ve haysiyeti olabilmektedir. Dağılımdaki adalet faktörü araştırılırken polisin, kaynaklarını farklı sosyal gruplara veya bireylere (örneğin zengin/fakir, farklı etnik gruplar veya erkek/kadın arasında) adil bir şekilde tahsis edip etmediği yönündeki algı anlaşılmaya çalışılmaktadır. Burada önemli olan husus, meşruiyetin gerçekleşebilmesi için polisin, hem kaynakların tahsisinde hem de insanların elde ettikleri sonuçlarda ayrımcılık yapmamasıdır (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2). Dağılımdaki adalet faktörünün iki yönüyle değerlendirildiği görülmektedir. Birincisi, insanların, örneğin tutuklama ya da kovuşturma kararları gibi durumlarda elde ettikleri sonuçların adilane olup olmadığıdır. İkinci yönü ise; zengin/fakir, farklı etnik gruplar, erkek/kadın vs bakımından kaynakların dağılımının adil bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğidir (Tankebe, 2013: 111).

Dağılımdaki adalet faktörünü ölçmek amacı ile *“insanlar genellikle polisten adil sonuçlar alır”*, *“insanlar genellikle yasalar uyarınca hak ettikleri sonucu alır”* (Tankebe, 2013: 113), *“polis tüm vatandaşlara aynı kalitede hizmet sağlar”* (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 5) gibi önermeler kullanılmaktadır. KKTC açısından bakıldığında ise küçük bir ülke olması nedeni ile akrabalık bağları önem arz etmektedir. KKTC Polis Teşkilatında çalışan polislerin vatandaşların önemli bir kısmı ile akrabalık bağlarının bulunmaktadır. Diğer yandan yine küçük bir ülke olması nedeniyle eş, dost ve tanıdık durumunun oldukça fazla olması kaçınılmaz bir durumdur.

3.2.3. Etkinlik

Polis meşruiyeti çalışmalarında, polisin etkinliği, *“polisin suçlarla mücadeledeki performansı”* (Sunshine ve Tyler, 2003: 1), *“güvenlik ve emniyet ihtiyaçları bakımından suçu ve suçla ilgili sorunları azaltmadaki başarısı”* (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2015: 2) veya *“suçlarla ve kentsel düzensizliklerle mücadeledeki başarısı”* (Tyler ve Fagan, 2008: 252) şeklinde tanımlanmaktadır. Polisin etkinliği, genel olarak; belirli suç tiplerini kontrol etmedeki başarısı, yardım çağrılarında kısa

sürede karşılık vermesi ve vatandaşlara yardım sağlamadaki etkinliğinin ölçülmesi ile değerlendirilmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003).

Bottoms ve Tankebe (2012: 146-147), her ne kadar meşrulukla etkinlik zıt gibi görünseler de aslında güç sahiplerinin etkili sonuçlar elde edebilmek için bu kapasiteye sahip olmaları gerektiğini belirtmektedirler. Tankebe (2013: 112), Polisin, halkın çıkarlarına hizmet ettiğini, güvenlik ve emniyet ihtiyaçlarına cevap verdiğini gösterebilmesi için görevlerinde etkili olması gerektiğini vurgulamaktadır. Tankebe (2013: 112), halk, polisten suççu ve suçla ilgili sorunları azaltmadaki etkinliğini göstermesini talep ettiğinde, bu durumun polisin meşruiyeti için yerine getirilmesi gereken normatif bir değeri ifade ettiğini belirtmekte ve bu nedenle etkinliğin meşruiyetin bir bileşeni olduğunu ileri sürmektedir (Tankebe, 2013: 112; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2).

4. POLİSLE İŞBİRLİĞİ

Yapılan araştırmalar, polisin, toplumun güvenliğini sağlayabilmesi için öncelikle, toplum üyelerinin işbirliği yapacağına inanması gerektiğini göstermektedir (Davies ve Fagan, 2012; Pryce ve Johnson ve Maguire, 2017). Polisin meşruiyeti ve işbirliği ile ilgili yapılan araştırmalarda, polisle işbirliği seviyesini ölçmek amacıyla genel olarak, polise, tanık olunan bir suççu bildirme, fark edilen şüpheli bir durumu haber verme, yürütülen bir soruşturmaya veya suçluları tespit etmeye yönelik bilgi vererek yardımcı olma gibi konuları içeren önermeler kullanılmaktadır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 153-154; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 4; European Social Survey, 2011: 28; Sunshine ve Tyler, 2003: 541-542; Murphy ve Cherney, 2012: 189). Önceki çalışmalarda, polis meşruiyetinin polisle işbirliğine etkisi araştırmanın önemli bir kısmını oluşturmuştur. Bu çalışmada da polis meşruiyetinin ve meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğine etkisi araştırılmıştır.

Yapılan bazı araştırmalar, prosedürel adaletin, polisle işbirliği yapma istekliliğini artırdığını göstermektedir (Reisig ve Lloyd, 2009; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010; Tankebe, 2013). Genel olarak çalışmalarda, polisin dağılımdaki adaletinin, polisle işbirliği üzerinde etkisinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmaktadır (Sunshine ve Tyler; 2003; Reisig ve Lloyd, 2009; Tankebe 2009). Ancak dağılımdaki adaletin polisle işbirliğine anlamlı etkisinin olduğu çalışmalar da bulunmaktadır

(Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Tankebe, 2013). Yapılan çalışmalar polisin etkinliğinin de polisle işbirliği ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Sunshine ve Tyler; 2003; Tankebe, 2009: 1281; Tankebe, 2013; Tyler, Fagan ve Geller, 2014: 773).

Polise itaat yükümlülüğü faktörünün ise polisle işbirliğine etkisinin olduğu bazı çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır (Tankebe, 2013; Hough, Jackson ve Bradford, 2013: 22; Bradford, 2014). Ancak bazı çalışmalarda da polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Reisig ve Lloyd, 2009; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013). Bu çalışmada hem meşruiyetin hem de meşruiyet faktörlerinin, ayrıca itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine etkileri araştırılmıştır.

5. YÖNTEM

Araştırma verileri, KKTC'de, KKTC vatandaşlarının algılarına göre, polis meşruiyeti faktörlerinin, polisle işbirliğine etkilerini araştırmak amacıyla 2017 yılında 18 yaş ve üzerindeki 1000 kişinin katılımıyla Kayabaşı (2020) tarafından doktora tezi sırasında gerçekleştirilen beşli likert ölçeğindeki anketten alınmıştır. Çalışmada kullanılan veriler 2017 yılında toplanmıştır. Yöntem bakımından nicel araştırma olarak gerçekleştirilen çalışmada sosyal bilimlerde en çok kullanılan araştırma türü olan tarama deseni, veri toplama tekniği olarak ise anket, örneklem tekniği olarak olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden kolayda ve kota örnekleme teknikleri kullanılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 107, 133-134). Yapılan ankette polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve yasallık faktörleri ile itaat yükümlülüğü ve polisle işbirliğini tanımlayan değişkenlere ilişkin verilerle cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve medeni duruma ilişkin veriler bu çalışmada kullanılmıştır.

KKTC'de sürekli ikamet eden KKTC vatandaşlarının her ilçeden nüfusları oranında temsiliyetlerinin sağlanabilmesi amacıyla ilçelere göre nüfus dağılımı esas alınmıştır. KKTC'de son nüfus sayımı 2011 yılında (KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2013) gerçekleştirildiğinden kota hesaplamaları bu nüfus sayımına göre yapılmıştır. 2011 yılındaki KKTC nüfus sayımına göre KKTC'de ikamet eden KKTC vatandaşlarının sayısı 190.494'tür. Yapılan anket 1000 katılımcı ile gerçekleştirilmiş olup bu sayı asgari örneklem büyüklüğü (Gürbüz ve Şahin, 2016: 132) olan 384'ün

oldukça üzerindedir. Hazırlanan anketler KKTC'nin nüfus oranına göre 5 ilçesinde ve başkent Lefkoşa'da (Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt (Lefke ilçesi Güzelyurt'a dahil edilmiştir), İskele) katılımcılara uygulanmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü şekilde her bölge için bir sayı kotası konmuş ve gerçekleştirilecek anket sayıları hesaplanmıştır. Her ikamet bölgesi için uygulanacak anket sayıları, ilçe nüfusunun genel nüfus sayısına bölünmesi ile elde edilmiş, katılımcı sayısı hesaplanırken 0,5'in üzerindeki küsuratlar 1'e yuvarlanmıştır. Tablo 1'de ilçe nüfusları, oranları, planlanan ve uygulanan anket sayıları yer almaktadır.

Tablo 1: İlçe Nüfuslarına Göre Planlanan ve Uygulanan Anket Dağılımı

il/ilçe	Toplam Sayı	Nüfusa Oranı	Planlanan Anket Sayısı	Uygulanan Anket Sayısı
LEFKOŞA	60786	%31,91	319	319
MAĞUSA	49794	%26,14	261	261
GİRNE	38433	%20,17	202	202
GÜZELYURT	21350	%11,21	112	112
İSKELE	20131	%10,57	106	106
GENEL	190494	%100	1000	1000

6. ANKET

Anket yüz yüze görüşme yöntemiyle her ilçenin mekez ve köylerinde, resmi ve özel işyerleri, esnaf, okullar, alışveriş merkezlerinin yoğun olduğu yerler ve ikametgâhlar ziyaret edilmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacı anlatılarak gönüllülük ve gizlilik esaslarına göre anketler uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması, araştırmacı ile anket uygulaması için eğitilmiş kişiler tarafından ayrıca hizmet satın alma yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Ankette, önceki çalışmalarda beşli Likert ölçeğinde kullanılan önermeler (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164; Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 4-5; Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34; Tankebe, 2010: 304; Sun, Jou, Hou ve Cha, 2012, 14-16; Tankebe, 2013: 103-135; Tyler, Fagan, 2008: 231-275) yer almaktadır.

Araştırmada, KKTC'nin, küçük bir ada ülkesi ve nüfusunun az oluşu gibi sebepler göz önünde bulundurularak, araştırmacı tarafından dağılımdaki adalet faktörüne *“Polis; eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir”* şeklinde bir önerme eklenmiştir. Bunun yanında polis tarafından yasaya aykırı şiddet ve zor kullanılması ile üniformanın çıkar sağlamak amacıyla kullanılması konularında, yasallık faktörüne iki önerme eklenmiştir. Bunlar; *“Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz”, “Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz”* önermeleridir.

Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum (1) kesinlikle katılıyorum (5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Demografik Faktörler: Birinci soru katılımcının cinsiyeti ile ilgilidir ve *“Cinsiyetiniz?”* sorusunda *“Kadın” “Erkek”* şeklinde iki seçenek sunulmuştur. İkinci soru ise katılımcının yaşının tespitine yöneliktir. *“Yaşınız?”* sorusuna *“18-24”, “25-34”, “35-44”, “45-54”, “55-64”, “65 ve üzeri”* şeklinde 6 adet seçenek verilmiş ve bunlardan birinin işaretlenmesi istenmiştir. Üçüncü soru katılımcının medeni durumunu tespiti yöneliktir. *“Medeni Durumunuz?”* sorusuna *“Evli”* ve *“Bekâr”* şeklinde iki seçenek sunulmuştur. Dördüncü soru katılımcıların eğitim durumunu tespit etmeye yöneliktir. *“Eğitim Durumunuz?”* şeklindeki sorunun cevaplanması için *“İlkokul”, “Ortaokul”, “Lise”, “Üniversite”, “Yüksek Lisans”, “Doktora”* ve bunların haricinde bir eğitim durumunun tespiti için *“Diğer.....”* şeklinde 7 adet seçenek sunulmuştur. Anket sonuçlarına göre *“Diğer.....”* önermesi hiç işaretlenmemiş olduğundan analizlerde kullanılmamış, katılımcılardan sayı olarak diğerlerine oranla çok daha az miktarda yüksek lisans ve doktora mezunu olduğundan bu iki seçenek de birleştirilmiş ve analizlerde tek gösterge olarak kullanılmıştır.

Beşinci soru ikamet bölgesi ile ilgilidir. Katılımcının ikamet bölgesini tespit etmek amacıyla *“İkamet Bölgeniz?”* şeklinde soru sorulmuş ve cevaplanması için KKTC'nin başkent ve ilçeleri olan *“Lefkoşa”, “Gazimağusa”, “Girne”, “Güzelyurt”* (Lefke dahil) ve *“İskele”* kullanılmıştır.

Prosedürel Adalet: Birinci bağımsız değişken olan prosedürel adalet faktörü 8 madde ile değerlendirildi. Bunlar; *“Polis, vatandaş haklarına saygılıdır”, “Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır”, “Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli*

davranır”, “Polis, herkese eşit şekilde davranır”, “Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder”, “Polis, herkese saygılı bir şekilde davranır”, “Polis, herkese adil davranır”, “Polis, herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır” önermeleridir.

Dağılımdaki Adalet: Polisin, dağılımdaki adalet faktörü 5 madde ile değerlendirildi. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polis; eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir”, “Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir”, “Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir”, “Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir”, “Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar”.*

Polisin Etkinliği: Algılanan polis etkinliği faktörü 8 madde ile değerlendirildi. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır”, “Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır”, “Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır”, “Polis, hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır”, “Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır”, “Polis, bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir”, “Polis, her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar”, “Polis, genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevini etkili bir şekilde yerine getirmektedir”.*

Yasallık: Polisin algılanan yasallığı faktörü 6 madde ile değerlendirildi. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir”, “Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır”, “Polislerin kendileri de yasalara uyarlar”, “Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum”, “Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz”, “Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz”.*

İtaat Yükümlülüğü: Algılanan polisin direktiflerine itaat etme yükümlülüğü ölçeği 4 madde ile değerlendirildi. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız”, “Aynı*

fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylerse onu yapmalısınız”, “Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz”, “Karşıt görüşte olduğunuz zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz”.

Polisle İşbirliği: Bağımlı değişken olarak tasarlanan polisle işbirliği ölçeği 7 madde ile değerlendirildi. Bunlar; *“Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm”, “Bir suça tanık olursam ve polisin suçluyu teşhis edecek birini aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip bu kişiyi teşhis ederim”, “Polisin, bir suçun şüphelisini aradığını duyarsam, eğer bilgim varsa, polise, bu kişiyi bulması için tüm bildiklerimi anlatarak yardımcı olurum”, “Çevremde tehlikeli ve şüpheli hareket görürsem hemen polise haber veririm”, “Bir suça tanık olursam ve polisin şahit aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip ifade veririm”, “Bir devlet memurunun rüşvet aldığına şahit olursam bu durumu polise bildiririm”, “Genel olarak herhangi bir suça tanık olursam telefon açıp polise rapor ederim”* önermeleridir.

7. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR

7.1. Polis Meşruiyeti ile İlgili Önermelerin Keşfedici Faktör Analizi

Polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve yasallık faktörlerine ait beşli Likert ölçeğindeki 27 önermenin birbirleri ile tutarlı kaç faktör altında toplanacağını görmek ve yapı geçerliliğe dair kanıtlar elde etmek amacı ile Keşfedici Faktör Analizi (KFA) gerçekleştirilmiştir. Analizde, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,970 olarak bulunmuş olup, bu değer 0,90'ın üzerinde olması nedeniyle örneklemin faktör analizi için yeterli hatta mükemmel olduğu görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2012: 620; Büyüköztürk, 2008: 126; Sharma 1996: 116). Örneklemin analize uygunluğu ise Bartlett'in küresellik testi ile ölçülmüş ve Bartlett küresellik testinin anlamlı olması ($p(0,000)<0,001$) nedeniyle maddeler arasındaki ilişkilerin yüksek olduğu, verilerin çoklu normal dağılımdan geldiği ve faktör analizi yapılabileceği görülmüştür (Gürbüz ve Şahin, 2016: 311; Karagöz, 2017: 408).

KFA'da faktörlerin özdeğerlerinin Joliffe kriterine göre özdeğerin 0,7'ye eşit veya daha büyük olması yeterli görülmektedir (Karagöz, 2017: 404). Gerçekleştirilen KFA'da faktör sayısı özdeğer yöntemi ile belirlenmiş ve özdeğerlerin 0,95 ve üzerinde olması durumunda faktörlerin oluşması sağlanmıştır. KFA uygulanırken

maksimum olabilirlik (maximum likelihood) faktörleştirme ve promax eksen döndürme teknikleri kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2015: 134-36; Gorsuch, 1983; Gürbüz ve Şahin, 2016: 310-313). Gerçekleştirilen KFA sonucu ortaya çıkan döndürülmüş bileşenler matrisi tablosunda faktörler ve maddelerin faktör yükleri Tablo 2’de yer almaktadır. Görüntülenmesi istenen faktör yük değeri sınırı 0,3 olarak seçildiğinden 0,3’ün altında kalan faktör yükleri görüntülenmemiştir. Genel olarak, faktör yükünün en az 0,32’nin üzerinde olması önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012: 654). Büyüköztürk ise az sayıda değişkenin faktör yüklerinin 0,30’a kadar düşmesinin kabul edilebileceğini belirtmektedir (Büyüköztürk, 2015: 134). KFA sonucunda 27 değişkenden oluşan yapının, 4 faktörlü bir yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen faktörler sırasıyla 1- Etkinlik (8 değişken), 2- Prosedürel Adalet (8 değişken), 3- Yasallık (6 değişken) ve 4- Dağılımdaki Adalet (5 değişken) olarak isimlendirilmiştir. Faktörlerin yükleri ise 0,510 ile 0,993 arasında değişmektedir.

KFA sonucu ortaya çıkan faktörlerin toplam varyansın %62,62’sini açıkladığı görülmüştür. Genel bir kural olarak, KFA’da tüm faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın tek boyutlu ölçeklerde en az %30, çok boyutlu ölçeklerde en az %50 olmasının yeterli olacağı kabul edilmektedir (Streiner, 1994: 39, 135-140). Sosyal bilimlerde bu oranın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Karagöz, 2017: 404). Bu nedenle çalışmada toplam varyansın %62,62’lik bir kısmının ortaya çıkan faktörler tarafından açıklanması yeterli düzeydedir.

Tablo 2: Meşriyet Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	Faktör			
	1	2	3	4
(ETK4) Polis hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır.	,906			
(ETK2) Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır.	,826			
(ETK3) Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır.	,810			
(ETK1) Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır.	,793			

(ETK5) Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır.	,659		
(ETK8) Polis genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevini etkili bir şekilde yerine getirmektedir.	,540		
(ETK6) Polis bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir.	,525		
(ETK7) Polis her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar.	,510		
(PA3) Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli davranır.		,859	
(PA8) Polis herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır.		,825	
(PA6) Polis, herkese saygılı bir şekilde davranmaktadır.		,783	
(PA7) Polis herkese adil davranır.		,775	
(PA1) Polis, vatandaş haklarına saygılıdır.		,715	
(PA2) Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır.		,687	
(PA5) Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder.		,673	
(PA4) Polis herkese eşit şekilde davranır.		,649	
(Y5) Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkarcı) sağlamak için kullanmaz.			,993
(Y4) Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum.			,852
(Y3) Polislerin kendileri de yasalara uyarlar.			,607
(Y2) Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır.			,603
(Y1) Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir.			,551
(Y6) Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz.			,540

(DA2) Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.				,867
(DA3) Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.				,836
(DA1) Polis hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.				,731
(DA4) Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar.				,696
(DA5) Polis, benim çevremde güvenilir olarak görülmektedir.				,557

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik; Dönme Yöntemi: Kaiser Normalizasyon ile Promax 0,30 altındaki faktör yük değerleri gösterilmemiştir.

7.2. İşbirliği, İtaat Yükümlülüğü ve Polis Meşruiyeti Ölçeklerinin Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA)

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), yapısal eşitlik modellemesi (YEM) başlığı altında kullanılan iki yaygın analizden biridir. Gürbüz ve Şahin (2016), DFA'nın, gözlenen değişkenler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek ve doğrulamak amacı ile kullanıldığını vurgulamaktadırlar (Gürbüz ve Şahin, 2016: 332).

KFA'da yapının geçerli olduğuna dair kanıtlar; gözlenen değişkenlerin hangi faktörler altında toplandığı, faktör yük katsayıları ve faktörlerin açıkladıkları varyans oranı gibi ölçütlerle yomrumlanmaya çalışılırken, DFA'da test edilen model veya yapının doğrulanıp doğrulanmadığı çeşitli uyum iyiliği değerleri ile ortaya konulmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 310). KFA ile gözlenen değişkenlerin oluşturduğu faktör yapısı ortaya çıkarıldıktan sonra DFA ile ölçeğin veya yapının kuramsal yapısı doğrulanmaya çalışılmaktadır. Bir ölçeğin DFA ile doğrulanması o ölçeğin geçerli olduğuna işaret etmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 334). YEM'de modelin test edilmesi uyum indeksleri ile yapılmaktadır. Genel olarak uyum testleri, teorik olarak ortaya konan modelin kovaryans matrisi ile örneklem kovaryans matrisinin karşılaştırılması esasına dayanmaktadır. Bu iki matris

arasındaki farkın fazla olması elde edilen verinin ortaya konan modele uygun olmadığını, matrisler arasındaki farkın az olması ise verinin teorik modele uygun olduğunu göstermektedir. Modelin test edilmesi ile elde edilen uyum indeksleri model ile veri arasında uyum olduğunu gösterirse yapısal olarak oluşturulan hipotezler kabul edilmekte aksi halde reddedilmektedir (Şeşen, 2015: 5).

YEM analizlerinde (DFA ve Yol Analizlerinde) hangi uyum değerlerinin raporlanacağı konusunda araştırmacılar arasında bir mutabakat bulunmamakla birlikte genel olarak; p değeri, X^2 (ki-kare, CMIN)/SD, RMSA, CFI ve GFI değerlerine bakılması önerilmektedir (Karagöz, 2017: 495; Gürbüz ve Şahin, 2016: 347).

Genel olarak kullanıldığı belirtilen model uyum indeksleri, iyi uyum değerleri ve kabul edilebilir uyum değerleri Tablo 3'te yer almaktadır. X^2 değeri anlamsız çıkması gerekirken ($0,005 < p$) anlamlı çıkabilmektedir. Bu nedenle X^2 değerinin serbestlik derecesine bölümünün (X^2/sd) genel modelin uyum iyiliğini değerlendirmek için daha doğru sonuçlar vereceği kabul görmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 337).

Tablo 3: Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

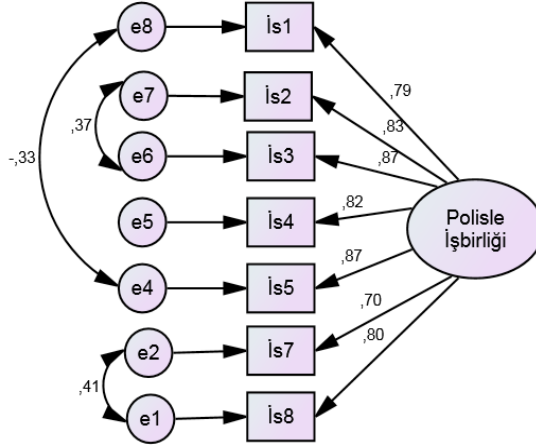
Model Uyum Kriteri	X^2 Uyum testi	CMIN /SD	CFI	RMSA	GFI
İyi Uyum	$0,05 < p \leq 1$	$X^2/sd \leq 3$	$0,95 \leq CFI$	$RMSA \leq 0,05$	$0,90 \leq GFI$
Kabul Edilebilir Uyum	$0,01 < p \leq 0,05$	$X^2/sd \leq 5$	$0,90 \leq CFI$	$RMSA \leq 0,08$	$0,85 \leq GFI$

Kaynak: Karagöz'den (2017) uyarlanarak aktarılmıştır (Karagöz, 2017: 466).

Çalışmada, itaat yükümlülüğü, işbirliği ve KFA sonucunda elde edilen çok boyutlu meşruiyet ölçeklerini test etmek amacı ile DFA gerçekleştirilmiştir.

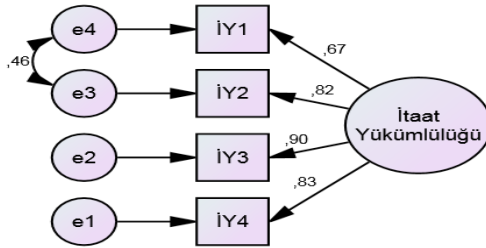
Polisle işbirliği ölçeğinin geçerliliğini test etmek amacı ile gerçekleştirilen tek faktörlü DFA neticesinde elde edilen uyum iyiliği değerlerinden RMSA ve X^2/sd değerlerinin kabul edilebilir uyum göstermedikleri bulunmuştur. Yani tek faktörlü modelin verilerle iyi uyum sağlamadığı görülmüştür. Amos programında modelin uyumunu iyileştirmek için önerilen model modifikasyonları incelenmiştir (Karagöz, 2017: 497). Yapılan incelemede 6'ncı önermenin (İs6) diğer tüm değişkenlerle kovaryans önerisinin bulunduğu ayrıca regresyon değerinin (0,59) düşük olduğu

görüldüğünden bu önerme ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca modeli iyileştirmek için, hata terimlerinin bağlı oldukları gözlemlenen değişkenlerin, polisle işbirliğini ölçmede kullanılan benzer maddeler olmaları nedeniyle ayrıca ki-kare değerini en fazla düşürecek hata terimleri olduklarından (Meydan ve Şeşen, 2015: 112-13) önce önerilen e6-e7 ve e1-e2, sonrasında e4-e8 arasında kovaryanslar çizilerek ilişkilendirilmişlerdir. Analiz sonucunda elde edilen işbirliği ölçeğinin, 7 değişkenden oluşan tek faktörlü DFA sonuçlarına ilişkin parametre değerlerini gösteren şema Şekil 3'te yer almaktadır. DFA sonucunda elde edilen tek faktörlü polisle işbirliği ölçeğine ait uyum iyiliği değerleri ($p < ,01$; $X^2/sd=4,88$; $RMSA=,062$; $CFI= ,99$; $GFI= ,98$), yapının, veri ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

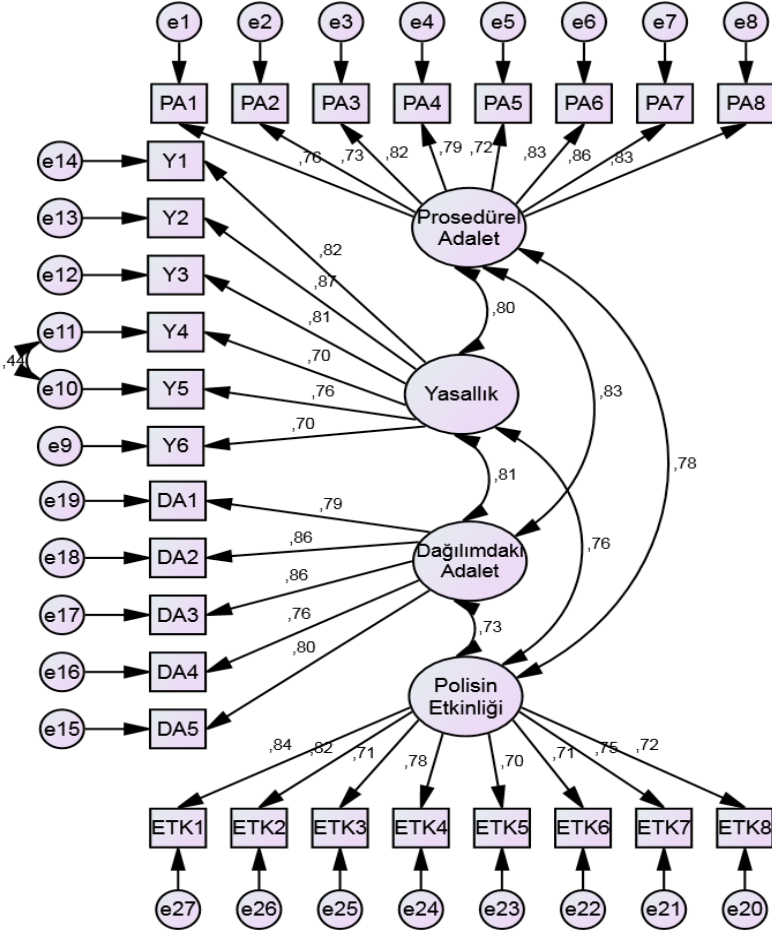
Şekil 3: Polisle İşbirliği Tek Faktörlü DFA Sonucu

Aynı şekilde itaat yükümlülüğü ölçeği için gerçekleştirilen tek faktörlü DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri ($p(,606) > ,01$; $X^2/sd=0,266$; $RMSA=,000$; $CFI= 1,000$; $GFI= 1,000$), ölçeğin, veri ile iyi uyumlu olduğunu göstermektedir. İtaat yükümlülüğü DFA sonucu Şekil 4'te yer almaktadır.

Şekil 4: İtaat Yükümlülüğü Tek Faktörlü DFA Sonucu

KFA ile elde edilen polis meşruiyeti faktörlerinin, meşruiyetin alt boyutlarını oluşturup oluşturmadığı hakkındaki yapı birinci düzey çok faktörlü DFA modeli kullanılarak test edilmiştir. Polis meşruiyeti yapısının birinci düzey DFA sonuçlarına ilişkin parametre değerlerini gösteren şema Şekil 5'te yer almaktadır. Birinci düzey DFA neticesinde elde edilen uyum iyiliği değerleri ($p < ,01$; $\chi^2/sd=4,929$; $RMSA=,063$; $CFI= ,93$; $GFI= ,88$), KFA sonucu ortaya çıkan 4 faktörlü polis meşruiyeti ölçeğinin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Şekil 5: Polis Meşruiyeti Ölçeği Dört Faktörlü Birinci Düzey DFA Sonucu

DFA sonucunda Tankebe'nin (Tankebe, 2013), meşruiyeti tanımlamada kullandığı prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, yasallık ve etkinlik faktörlerinin birlikte polis meşruiyeti ölçeğini oluşturdukları doğrulanmıştır.

7.3. Güvenilirlik Analizleri

Çalışmada güvenilirliği ölçmek amacıyla, değişkenlerin birbirleriyle tutarlı olup olmadığını ve gözlenen değişkenlerin söz konusu yapıyı ölçüp ölçmediğini belirleyen, ayrıca iç tutarlılığın hesaplanmasında en fazla kullanılan, en yaygın ve güçlü yöntem olan Cronbach's Alpha değeri (Cortina, 1993: 98-104) esas alınmıştır.

Tablo 4: İşbirliği ve Meşruiyet Güvenilirlik Analizleri

Ölçek-Faktör Adı	Ortalama	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri
İşbirliği	3,74	7	,934
<u>Polis Meşruiyeti</u>	2,97	27	,966
Prosedürel Adalet	3,02	8	,931
Dağılımdaki Adalet	2,73	5	,905
Polisin Etkinliği	3,20	8	,912
Yasallık	2,92	6	,907
İtaat Yükümlülüğü	2,42	4	,894

Çalışmada 7 maddeden oluşan polisle işbirliği ölçeği, 4 maddeden oluşan itaat yükümlülüğü ölçeği ve 27 maddeden oluşan polis meşruiyeti ölçeği ile polis meşruiyeti faktörleri olan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve yasallık faktörlerinin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 4'te gösterilmektedir. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısının eşik değerinin genel olarak en az 0,70 olması gerektiği kabul görmektedir (Gürbüz ve Faruk, 2016: 161-62, 323-26). Tablo 4'te **tüm güvenilirlik katsayılarının**, kabul edilebilir değer olan 0,70'ten **yüksek** olduğu görülmektedir.

7.4. Tanımlayıcı İstatistikler

Anket uygulanan katılımcıların demografik bilgileri, meşruiyet, işbirliği ve itaat yükümlülüğü ölçeklerine ve meşruiyet faktörlerine ait tanımlayıcı istatistikler IBM SPSS 21 analiz programı kullanılarak yapılmıştır.

7.4.1. Demografik Değişkenler

Cinsiyet, yaş grubu, medeni durum ve eğitim durumu, aylık gelir ve ikamet bölgesini kapsayan demografik bilgilerle ilgili frekans dağılımı Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Demografik Bilgilerle İlgili Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans (f)	Yüzde (%)		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet (N= 1000)			Medeni Hâl (N= 1000)		
Kadın	504	50,4	Evli	658	65,8
Erkek	496	49,6	Bekâr	342	34,2
Yaş Grubu (N= 1000)			Eğitim (N= 1000)		
18 – 24	156	15,6	İlkokul	141	14,1
25 – 34	194	19,4	Ortaokul	151	15,1
35 – 44	263	26,3	Lise	333	33,3
45 – 54	187	18,7	Üniversite	318	31,8
55 – 64	127	12,7	Yüksek Lisans ve Üstü	57	5,7
65 ve üzeri	73	7,3			

Katılımcıların 504'ü (%50,4) kadın ve 496'sı (%49,6) erkektir. Katılımcıların 156'sı 18-24, 194'ü 25-34, 263'ü 35-44, 187'si 45-54, 127'si 55-64 ve 73'ü 65 ve üzeri yaş grubunda yer almıştır. En düşük yaş grubunu 65 ve üzerindeki, en yüksek yaş grubunu ise 35-44 yaş aralığındakiler oluşturmaktadır. Katılımcıların 658'i evli ve 342'si bekârdır. Eğitim düzeyi olarak katılımcıların 141'i ilkokul, 151'i ortaokul, 333'ü lise, 318'i üniversite ve 57'si yüksek lisans ve üstünde eğitim almıştır. En yüksek sayıyı liseli katılımcılar oluştururken çok yakın bir rakam ile üniversite mezunları ikinci sıradadır.

7.4.2. Meşruyet, İşbirliği, İtaat Yükümlülüğü Ölçekleri ile Meşruyet Faktörlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Meşruyet, işbirliği ve itaat yükümlülüğü ölçekleri ile meşruyet faktörlerinin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 6'da yer almaktadır. Tabachnick ve Fidell (2012), çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,500 ile -1,500 değerleri arasında, George ve Mallery (2010) ise +2,000 ile -2,000 arasında olduğu durumlarda, verilerin normal olarak dağıldığını kabul etmektedirler. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +391 ile -817 arasında değiştiği ve +1 ile -1 aralığında olduğundan verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu nedenle çalışmada, normal dağılımla yapılabilecek olan parametrik testler ve analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6: Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

	Sayı	Ort.	S.S.	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık
İşbirliği	1000	3,74	,93	1	5	-,608	-,226
İtaat Yükümlülüğü	1000	2,42	,98	1	5	,391	-,520
Polis Meşruiyeti	1000	2,97	,83	1	5	,079	-,792
Prosedürel Adalet Dağılımdaki Adalet	1000	3,02	,91	1	5	-,013	-,778
	1000	2,73	,99	1	5	,143	-,791
	1000	3,20	,87	1	5	-,158	-,644
Etkinlik Yasallık	1000	2,92	,96	1	5	,048	-,817

Tüm sonuçlara göre en yüksek değer, 3,74 ortalama ile işbirliği bağımlı değişkenine aittir. Sonuçlar, katılımcıların, polisle işbirliğine yönelik görüşlerinin yüksek düzeyde olduğunu ve işbirliğine önemli bir derecede hazır olduklarını göstermektedir. Polis meşruiyeti bileşik ölçeği ve meşruiyet faktörlerinin ortalamaları ise 2,73 ile 3,22 aralığında olup orta düzeydedir. İtaat yükümlülüğüne ilişkin katılımcı beyanlarının ortalaması 2,42 ile en düşük değere sahiptir. Katılımcıların, sahip olduğu itaat yükümlülüğü değerinin düşük düzeyde olması, polisle aynı fikirde olmadıkları zamanlarda, polisin direktiflerine uymakla yükümlü olduklarına dair inançlarının olmadığını göstermektedir. Daha önce yapılan bazı araştırmalara göre itaat yükümlülüğü ortalamasının, Türkiye’de 5 üzerinden 3,77 (Kırmızıdağ, 2015: 59), ABD’de 4 üzerinden 3,36 (Tyler ve Jackson, 2013: 21), İngiltere’de 4 üzerinden 3,154 (Tankebe, 2013: 116) olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre KKTC’de ortalaması 2,42 olan polisle itaat yükümlülüğü değerinin oldukça düşük olduğu değerlendirilmektedir.

7.4.3. Dört Değişkenli Polis Meşruiyeti ile Polisle İşbirliğinin Regresyon Analizleri

Tankebe’nin meşruiyet modelini (Tankebe, 2013) oluşturan boyutları ile diğer değişkenlerin polisle işbirliğine etkisi IBM-SPSS 21 analiz programı aracılığıyla çoklu regresyon analizi kullanılarak araştırılmıştır (Gürbüz, Şahin, 2016: 275). Ayrıca polis meşruiyetinin, itaat yükümlülüğünden bağımsız olarak mı yoksa itaat yükümlülüğü aracılığı ile mi polisle işbirliğine etki edip etmediği

de incelenmiştir. Analizde sınıflamalı değişkenler (cinsiyet, medeni hal, yaş grubu ve eğitim seviyesi), düzeylerinden biri dışta bırakılarak düzey sayısının bir eksiği kadar üretilen ve “dummy” olarak isimlendirilen yapay değişkenlere dönüştürülerek kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2015: 92-93). Çalışmada cinsiyet değişkeni için erkek “1” kadın “0”, medeni durum için ise bekar olmak “1” evli olmak “0” olarak kodlanmış ve erkek ile bekar olmak değişkenleri kullanılmıştır. Yaş ve eğitim değişkenlerinde ise her bir düzey 1, diğerleri sıfır olacak şekilde kodlanarak ve bir düzey dışarıda bırakılarak analize dahil edilmişlerdir. Bu duruma göre yaş değişkeninde 18-24, 25-34, 45-54, 55-64 ile 65 ve üstü olacak şekilde beş düzey analize dahil edilmiş ve 35-44 yaş aralığı sabit değişken olarak analiz dışı bırakılmıştır. Eğitim değişkeninde ise ilkokul, ortaokul, üniversite, yüksek lisans ve üstü olacak şekilde dört düzey analize dahil edilmiş, lise eğitim düzeyi sabit değişken olarak analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 7: Değişkenlerin Polisle İşbirliği Üzerindeki Etkilerini Gösteren Regresyon Analizleri

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Tolerans	VIF
	S.H	β	S.H	β	S.H	β	S.H	β		
Cinsiyet (Erkek)	,052	,034	,052	,034	,052	,035	,052	,033	,959	1,043
Medeni D (Bekâr)	,069	-,007	,069	-,007	,069	-,005	,069	-,007	,610	1,640
Yaş (35-44)										
18 – 24	,097	-,032	,097	-,032	,097	-,040	,097	-,039	,523	1,911
25 – 34	,080	,052	,080	,052	,080	,047	,080	,044	,647	1,546
45 – 54	,079	-,052	,079	-,052	,079	-,056	,079	-,058	,683	1,465
55 – 64	,090	-,019	,090	-,019	,090	-,022	,090	-,024	,720	1,389
65 ve üzeri	,112	-,073*	,113	-,073*	,112	-,076*	,112	-,072*	,761	1,314
Eğitim (Lise)										
İlkokul	,085	-,006	,086	-,006	,085	-,010	,085	-,012	,734	1,363
Ortaokul	,081	-,030	,081	-,030	,080	-,027	,081	-,032	,779	1,283
Üniversite	,067	-,010	,067	-,010	,067	-,003	,067	,005	,657	1,521
Yüksek L. ve Üstü	,119	,012	,119	,012	,118	,012	,119	,019	,858	1,166
Polis Mesruiyeti	,031	,489***	—	—	,033	,516***	—	—	,842	1,187
Prosedürel Aداlet			,051	,089			,050	,083	307	3,255
Dağılımdaki Aداlet			,044	,080			,044	,093	,331	3,020
Etkinlik			,046	,154***			,046	,159***	,398	2,513
Yasallık			,044	,231***			,045	,254***	,353	2,837
İtaat Yükümlülüğü					,028	-,077**	,028	-,085**	,848	1,179
F Testi	27,934***		22,778***		26,470***		22,024***			
Düzeltilmiş R ²	,244		,246		,249		,252			

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Tablo 7’de dört adet çoklu regresyon modeli yer almaktadır. Birinci modelde cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumundan oluşan demografik faktörlerle polis meşruiyetinin polisle işbirliğine etkisi araştırılmıştır. İkinci modelde ise polis meşruiyeti çıkarılarak yerine polis meşruiyetini oluşturan dört faktör eklenmiştir. Üçüncü modelde ise demografik faktörler, polis meşruiyeti ve itaat yükümlülüğü yer almaktadır. Son modelde ise bileşik ölçek durumundaki meşruiyet çıkarılarak meşruiyet faktörleri eklenerek analiz gerçekleştirilmiştir. Tablo 7’deki polisle işbirliği çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre 4 model de istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Tolerans değerleri 0,20’den büyük ve varyans büyütme faktörü ($VIF = 1/1 - R^2$) değerleri 10’dan küçük olduğundan bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmamaktadır (Büyükoztürk, 2015: 100).

Cinsiyet, medeni durum ve eğitim seviyesinin, polisle işbirliği üzerinde herhangi bir etkilerinin olmadığı Tablo 7’de görülmektedir. Yaş grubu faktöründe ise KKTC’de, 65 ve üzerindeki yaş grubunun, polisle işbirliğine anlamlı ve negatif yönde etki ettiği bulunmuştur.

Model 1 ve 2’de polis meşruiyetine odaklanılmış, model 3 ve 4’te ise itaat yükümlülüğü de eklenmiştir. Model 1’de polis meşruiyetinin polisle işbirliğine önemli bir pozitif etkisinin olduğu görülmektedir ($\beta = ,489$; $p < 0,001$). Yani KKTC vatandaşları polisi ne kadar meşru algılasa o kadar polisle işbirliği yapmaya istekli olmaktadır. Elde edilen bu sonuç önceki araştırmalarla da tutarlılık göstermektedir (Tankebe, 2013: 122; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018: 287). Polis meşruiyetinin ayrı ayrı bileşenlerinin dahil edildiği model 2’de ise polisin yasallığının ve etkinliğinin, meşruiyetin polisle işbirliği üzerindeki etkisinin ana itici güçleri oldukları ortaya çıkmıştır. Prosedürel adalet ile dağılımdaki adaletin ise anlamlı etkileri bulunmamıştır. Polisin yasallığının, polisle işbirliğine pozitif yönde anlamlı etkisi, Tankebe’nin (Tankebe, 2013: 122) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Polisin etkinliğinin, polisle işbirliğine etkisi ise daha önce yapılan bazı çalışmalardaki bulguları desteklemektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 528; Tankebe, 2009: 1281; Tyler, Fagan ve Geller, 2014: 773; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014: 157)

Model 3’te, itaat yükümlülüğü ve polis meşruiyetinin etkileri aynı anda incelenmektedir. Elde edilen sonuçlar polis meşruiyeti ve itaat yükümlülüğünün birbirlerinden bağımsız olarak ayrı ayrı polisle işbirliğini etkilediklerini ancak itaat

yükümlülüğünün etkisinin negatif yönde olduğunu göstermektedir. Model 1 ve 3 karşılaştırıldığında, itaat yükümlülüğünün modele dahil edilmesinin, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarını açıkladığını gösteren düzeltilmiş R^2 değerini %0,5 oranında arttırdığı görülmektedir. Bu artış çok düşüktür. Ayrıca regresyona itaat yükümlülüğü eklendiğinde polis meşruiyetinin polisle işbirliği üzerindeki etkisi azalmamış hatta artış ($\beta=,489$ 'dan $\beta=,516$ 'ya) göstermiştir. Aynı şekilde meşruiyet faktörlerinin bulunduğu model 2'ye, itaat yükümlülüğünün dahil edilmesiyle yapılan regresyon analizi sonuçlarını gösteren model 4'te, itaat yükümlülüğünün %0,6 gibi çok küçük bir artışa sebep olduğu ve meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki etkisini de azaltmadığı görülmektedir. Model 4'te de polisle işbirliği üzerinde pozitif yönde birinci etkiye sahip olan meşruiyet boyutunun polisin yasallığı ($\beta= ,254$; $p<0,001$), ikinci etkiye sahip olan boyutun ise polisin etkinliği ($\beta= ,159$; $p<0,001$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar Tankebe'nin (Tankebe, 2013: 123; Tankebe, Bottoms ve Tankebe, 2012; Reisig ve Wang, 2015: 3) polis meşruiyetinin, itaat yükümlülüğü aracılığı ile polisle işbirliğini etkilediği tezini desteklememektedir.

Tüm değişkenlerin dahil olduğu model 3 ve 4'te görülen regresyon analizleri sonucunda polisle işbirliğindeki varyansın ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösteren düzeltilmiş R^2 değerinin yaklaşık %25 olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre polisle işbirliğindeki yaklaşık %25'lik varyansın bağımsız değişkenlere bağlı olduğu görülmektedir. Aynı şekilde polisle işbirliğindeki varyansın, ABD'de bir çalışmada %20'sinin (Tyler ve Jackson, 2013), Sloveyna'da bir çalışmada %2'sinin (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014: 160), Avustralya'daki bir çalışmada %6'sinin (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 149), Avustralya'daki bir başka çalışmada ise %18'inin (Murphy ve Cherney, 2012: 192), İngiltere'deki bir çalışmada %25,4'ünün (Tankebe, 2013: 122) ve Güney Kore'deki bir çalışmada ise %23'ünün (Paek, 2017: 88) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara oranla, yapılan çalışmada KKTC'de bağımsız değişkenler tarafından polisle işbirliğinin önemli bir miktarının (%25) açıklandığı değerlendirilebilir.

SONUÇ

Çalışmada, Tankebe'nin polis meşruiyetini oluşturan faktörlerle ilgili çalışmasından yola çıkılarak 4 boyutlu yapısı test edilmiştir. Ayrıca Bottoms ve Tankebe'nin ileri sürdüğü, polis meşruiyetinin bir yandan doğrudan bir yandan ise itaat yükümlülüğü aracılığı ile polisle işbirliğini etkilediği yönündeki tezleri incelenmiştir. KFA ile elde edilen dört boyutlu meşruiyet modelinin, DFA sonucunda anlamlı olduğu ve Tankebe'nin meşruiyet modelinin KKTC verileri ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca KKTC'de itaat yükümlülüğü faktörünün, polisle işbirliğindeki varyansın çok düşük bir kısmını açıkladığı ve polisle işbirliğine olan etkisinin hem düşük düzeyde hem de negatif yönlü olduğu bulgusuna varılmıştır. KKTC'de vatandaşların polise itaat yükümlülüğü yönündeki algısının arttıkça polisle işbirliğine olan isteklilikleri düşmektedir. Diğer yandan, regresyon analizine, itaat yükümlülüğünün dahil edilmesi meşruiyet veya meşruiyet boyutları üzerinde herhangi bir düşüşe sebep olmamıştır. Analiz sonuçları, meşruiyetin, polisle işbirliği üzerinde itaat yükümlülüğünden bağımsız olarak doğrudan bir etkisinin olduğunu ve itaat yükümlülüğü üzerinden dolaylı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu durum, itaat yükümlülüğünün, polis meşruiyeti ile polisle işbirliği arasında aracı değişken rolünde olmadığına işaret etmektedir. Bu bakımdan elde edilen analiz sonuçları, Tankebe ve takipçilerinin sonuçları ile örtüşmemektedir (Bottoms ve Tankebe, 2012; Tankebe, 2013; 122-27; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 8; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018: 287).

Regresyon analizinde, KKTC'de cinsiyetin polisle işbirliği üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Avustralya'da (Murphy ve Cherney, 2012), ABD ve Gana'da (Sunshine ve Tyler, 2003: 530-534; Tyler ve Jackson, 2013; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Pryce, 2014: 126), Slovenya'da, (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013), İngiltere-Londra'da (Tankebe, 2013), Güney Kore'de (Paek, 2017) gerçekleştirilen çalışmalarda da cinsiyetin polisle işbirliği üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca medeni durumu bekâr olanların evli olanlara göre polisle işbirliğine herhangi bir anlamlı etkisi de bulunmamıştır. Bu sonuç Paek'in (2017: 88) Güney Kore çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Gerçekleştirilen bazı çalışmalarda eğitim seviyesinin işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve yüksek eğitime sahip olanların işbirliği yapma olasılıklarının daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 530).

Ancak Avustralya, Amerika, Asya ve Afrika kıtalarında gerçekleştirilen yakın tarihli bazı çalışmalar, eğitim seviyesinin, polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017). Yakın tarihli bu çalışmalarla paralel bir şekilde KKTC'de de eğitim seviyesinin polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yaş grupları bakımından ise anlamlı bir etki bulunmuştur. Daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalarda yaş faktörünün işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve yaşı küçük olanların büyüklere göre daha fazla polisle işbirliğine istekli oldukları, yaş ilerledikçe işbirliği yapma istekliliğinin azaldığı ortaya çıkmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 533-534; Paek, 2017). İngiltere'de gerçekleştirilen araştırma verileri ile gerçekleştirilen analizde ise 65 yaş ve üzerindekiilerin, polisle işbirliği yapma konusunda daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yaş gruplarındakilerin ise işbirliği üzerinde anlamlı bir etkileri bulunmamıştır (Tankebe, 2013). Analizde, Tankebe'nin (2013) çalışması ile benzer bir sonuca ulaşıldığı ve KKTC'de, 65 ve üzerindeki yaş grubunun, polisle işbirliğine anlamlı ve negatif yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada meşruiyetin, polisle işbirliğinde, en önemli yordayıcı etken olduğu ortaya çıkmıştır. Meşruiyet bileşenlerinden ise polisin yasallığının ve etkinliğinin polisle işbirliğine etki eden ana faktörler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. En önemli etken polisin yasallığıdır. KKTC'de Vatandaşlar, polisin yetkilerini önyargı ve keyfilikten uzak, tarafsız bir şekilde ve yasaya sadık kalarak kullanmasını, rüşvet ve çıkar sağlama eğiliminde olmamasını beklemektedirler. Özellikle polislerin kendilerinin de yasalara uyması önem arz etmektedir. Diğer yandan, polisin meşru olarak görülmesini isteyen polis memurlarının, vatandaşlara, suçlu ve suçlu ilgili sorunları azaltmada başarılı olduklarını, meşru gücün onların ihtiyaçları doğrultusunda etkin bir şekilde kullanıldığını göstermeleri gerekmektedir. Prosedürel adalet ile dağılımdaki adalet faktörlerinin, polisle işbirliği üzerinde pozitif yönlü etkileri görülmesine rağmen bu etkilerin anlamlı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Tankebe, bazı toplumlarda vatandaşların meşruiyetin bir boyutuna diğerlerinden daha fazla önem verebileceklerini hatta aynı toplumda bile meşruiyetin farklı boyutlarının farklı sosyal gruplar arasında farklı etkisinin olabileceğini vurgulamaktadır (Tankebe, 2013: 127). Benzer şekilde Gana'da gerçekleştirilen bir çalışmada prosedürel adalet ve dağılımdaki adaletin, polisle

işbirliğine anlamlı bir etkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tankebe, 2009: 1277).

Tankebe'nin meşruiyet modeli yaklaşımıyla yapılan çalışmada, verilerin dört boyutlu meşruiyet modeli ile örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. KKTC'de polisle işbirliğine isteği arttıran en önemli unsurun ise polis meşruiyeti olduğu görülmüştür. Ayrıca vatandaşların, polisle işbirliği yapmak için, analize dahil edilen meşruiyet boyutları arasından, polisin yasallığına ve etkinliğine, prosedürel adalete ve dağılımdaki adalete oranla daha fazla önem verdikleri ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Albrow, M. (1970), *Bureaucracy*, London: Macmillan Press Ltd., s. 40-43.

Beetham, D. (1991), *The Legitimation of Power*, London: Macmillan.

Bottoms, A. and Tankebe, J. (2012), *Beyond procedural justice: A dialogic approach to legitimacy in criminal justice*, *The Journal of Criminal Law and Criminology*, Vol. 102, No. 1, pp. 119–170.

Bradford, B. (2014), "Policing and social identity: procedural justice, inclusion and cooperation between police and public", *Policing and Society*, Vol. 24, No. 1, pp. 22–43.

Buchanan, A. (2010), *Human Rights, Legitimacy, The Use of Force*, New York: Oxford University Press.

Büyüköztürk, Ş. (2008), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. (2015), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, (21. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.

Cherney, A. ve Murphy, K. (2013), "Policing terrorism with procedural justice: The role of police legitimacy and law legitimacy", *Australian & New Zealand journal of criminology*, Vol. 46, No. 3, pp. 403-421.

Cohen, R. (1988), *State Formation And Political Legitimacy*, Introduction. Cohen, Ronald and Judith D. Toland (eds.), pp. 1-21, USA: Transaction Books.

Coicaud, J.M. (2002), *Legitimacy and Politics: A Contribution to the Study of Political Right and Political Responsibility*, Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Cortina, J. M. (1993), "What is coefficient alpha? An examination of theory and applications", *Journal Of Applied Psychology*, Vol. 78, No. 1, pp. 98-104.

Davies, G. ve Fagan, J. (2012), "Crime and enforcement in immigrant neighborhoods: Evidence from New York City", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 641, pp. 99–124.

Devlet Planlama Örgütü, (2013), "KKTC Nüfus Sayımı, 2011", Lefkoşa.

Engel, R. (2005), "Citizens' perceptions of distributive and procedural justice during traffic stops with the police", *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 42, No.4, pp. 445-481.

European Social Survey, (2011), Round 5 Module on Trust in the Police & Courts – Final Question Design Template, London: Centre for Comparative Social Surveys: City University/London, <http://www.europeansocialsurvey.org/>, (E.T: 11 Haziran 2020).

George, D. ve Mallery, P. (2010), *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update, U.S. Boston: Pearson.

Gorsuch, L. R.(1983), *Factor Analysis*, 2. Edition, Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.

Green, G. S. (1985), "General deterrence and television cable crime: A field experiment in social control", *Criminology*, Vol. 23, pp. 629–45.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe – Yöntem – Analiz*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Hinds, L. ve Murphy, K. (2007), "Public satisfaction with police: using procedural justice to improve police legitimacy", *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 40, No. 1, pp. 27-42.

Hough, M.; Jackson, J. ve Bradford, B. (2013), "Legitimacy, Trust and Compliance: An Empirical Test of Procedural Justice Theory Using the European Social Survey", Justice Tankebe and Alison Lieblich (eds.), *Legitimacy and Criminal Justice: An*

International Exploration, Oxford: Oxford University Press, pp. 326-352, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2234339, (E.T: 11 Mart 2020).

Huq, A. Z.; Tyler, T. R. ve Schulhofer, S. J. (2011), "Mechanisms for eliciting cooperation in counterterrorism policing: a study of British Muslims", *Journal of Empirical Legal Studies*, Vol. 8, pp. 728–761.

Jackson, J.; Bradford, B.; Hough, M. ve Murray, K. H., (2012), "Compliance with the law and policing by consent: notes on police and legal legitimacy", Adam Crawford and Anthea Hucklesby (eds.), *Legitimacy and Compliance in Criminal Justice*, London, UK: Routledge, pp. 29-49.

Jackson, J.; Bradford, B.; Stanko, B. ve Hohl, K. (2012). Just authority? Trust in the police in England and Wales. Oxford: Routledge, <https://ssrn.com/abstract=2034343>, (E.T: 14 Ocak 2020).

Jonathon-Zamir, T. ve Weisburd, D. (2009), Does police performance increase in importance for the public during times of security threats, and do evaluations of procedural justice decline in importance? Findings from a quasi-experimental study of antecedents of police legitimacy in Israel, Israel: Hebrew University.

Karagöz, Y. (2017), SPSS ve AMOS UYGULAMALI Nitel-Nicel-Karma BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ ve Yayın Etiği, 1. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kayabaşı, C., (2020), KKTC'de Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Polisle İşbirliğine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Türkiye: Polis Akademisi Başkanlığı Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı.

Kırmızıdağ, Nur, (2015), Polis ve Toplum: Türkiye'de Polise Güven Araştırması, Tesev, İstanbul: TESEV Yayınları.

KKTC Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası, (1984).

Klepper, S. and Nagin, D. S. (1989) The deterrent effect of perceived certainty and severity of punishment revisited, *Criminology*, Vol. 27, pp. 721–46.

Kochel, T. R.; Parks, R. ve Mastrofski, S. D., (2013), "Examining Police Effectiveness as a Precursor to Legitimacy and Cooperation with Police", *Justice Quarterly*, Vol. 30, No. 5, pp. 895–925.

Lind, E. ve Tyler, T. (1988), *The social psychology of procedural justice*, New York, NY: Plenum Press.

Mazerolle, L.; Bennett, S.; Davis, J.; Sargeant, E. ve Manning, M. (2013), "Legitimacy in policing: A systematic review", *Campbell Systematic Reviews*, Vol. 1, doi: 10.4073/csr.2013.1, (E.T: 30 Mayıs 2020).

Mearns, T. L. (2000), "Norms, Legitimacy and Law Enforcement", *Oregon Law Review*, Vol. 79, pp. 391-415.

Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2015), *YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ AMOS UYGULAMALARI*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Murphy, K.; Tyler, T. R. and Curtis, A. (2009), "Nurturing regulatory compliance: Is procedural justice effective when people question the legitimacy of the law?", *Regulation & governance*, Vol. 3, No. 1, pp. 1-26.

Murphy, K. ve Cherney, A. (2012), "Understanding cooperation with police in a diverse society", *British Journal of Criminology*, Vol. 52, pp. 181-201.

Murphy, K.; Hinds, L. ve Fleming, J. (2008), "Encouraging public cooperation and support for police", *Policing & Society*, Vol. 18, No. 2, pp. 136-155, <https://doi.org/10.1080/10439460802008660>, (E.T: 22 Mayıs 2020).

Paek, S. Y. (2017), *PRIVATE SECURITY OFFICERS' PERCEPTIONS OF POLICE LEGITIMACY IN SOUTH KOREA: IMPLICATIONS FOR POLICE-PRIVATE SECURITY COOPERATION*, Criminal Justice – Doctor of Philosophy, Doctoral Thesis, USA: Michigan State University.

Pryce, D. K.; Johnson, D. ve Maguire, E. R. (2017), "Procedural justice, obligation to obey, and cooperation with police in a sample of Ghanaian immigrants", *Criminal Justice & Behavior*, Vol. 44, No. 5, pp. 733–755.

Pryce, D. K. (2014), *PROCEDURAL JUSTICE, LEGITIMACY, AND COOPERATION WITH POLICE: EVIDENCE FROM A COMMUNITY OF GHANAIAN IMMIGRANTS*, Doctor of Philosophy Criminology, Law & Society, Doctoral Thesis, George Mason University, USA: Virginia.

Reisig, M. D; Bratton, J. ve Gertz, G. M. (2007), "The construct validity and refinement of process-based policing measures", *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 34, pp. 1005–1028.

Reisig, M. D. ve Lloyd, C.(2009), "Procedural justice, police legitimacy, and helping the police fight crime: Results from a survey of Jamaican adolescents", *Police Quarterly*, Vol. 12, No. 1, pp. 42-62.

Reisig, M. D.; Tankebe, J. ve Meško, G. (2013), "Procedural Justice, Police Legitimacy, and Public Cooperation with the Police Among Young Slovene Adults", *Journal of Criminal Justice and Security*, Vol. 14, No. 2, pp. 147-164.

Reisig, M. D.; Tankebe, J. ve Mesko, G. (2014), "Compliance with the law in Slovenia: The role of procedural justice and police legitimacy", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 20, No. 2, pp. 259-276.

Stark, A. W. (2011), *Procedural Fairness and Compliance with the Law as Predictors of Judgments of Police Legitimacy, Public Policy and Administration*, Doctor of Philosophy, Doctoral Thesis, USA: Walden University.

Streiner, D. L. (1994), "Figuring out factors: The use and misuse of factor analysis", *Canadian Journal of Psychiatry*, Vol. 39, No. 3, pp. 135-140.

Sun, I. Y.; Jou, S.; Hou, C. C. ve Cha, Y. (Lennon) (2012), *Public Trust in the Police in Taiwan: A Test of Instrumental and Expressive Models*, pp. 1-36. http://www.the-aaps.org/taiwan/wp-content/uploads/2015/05/4_Sun-et-al._confidence-in-the-police.pdf. (E.T: 31 Ocak 2020).

Sun, I. Y.; Li, L.; Wu, Y. ve Hu, R. (2018), "Police legitimacy and citizen cooperation in China: testing an alternative model", *Asian Journal of Criminology*, Vol. 13, No. 4, pp. 275–291, <https://doi.org/10.1007/s11417-018-9270-4>, (E.T: 30 Aralık 2019).

Sunshine, J. ve Tyler, T. R. (2003), "The Role of Procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing", *Law Society Review*, Vol. 37, No. 3, pp. 513-548.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2012), *Using Multivariate Statistics*, (sixth ed.), Boston: Allyn&Bacon.

Tamanaha, B. (2004), *On the Rule of Law:History, Politics, Theory*, Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Tankebe, J. (2009), "Public Cooperation with the Police in Ghana: Does Procedural Fairness Matter?", *Criminology*, Vol. 47, No. 4, pp. 1265-1293.

Tankebe, J. (2010), "Public confidence in the police: Testing the effects of public experiences of police corruption in Ghana", *British Journal of Criminology*, Vol. 50, No: 2, pp. 296–319.

Tankebe, J. (2013), "Viewing This Differently: The Dimensions of Public Perceptions of Police Legitimacy", *Criminology: An Interdisciplinary Journal*, Vol. 51, No. 1, pp. 103-135.

Tankebe, J.; Reisig, M. D. and Wang, X. (2015), "A Multidimensional Model of Police Legitimacy: A Cross-Cultural Assessment", *Law and Human Behavior*, Advance online publication, pp. 1-11, <http://dx.doi.org/10.1037/lhb0000153> (E.T:11 Aralık 2019).

Thibaut, J. W. ve Walker, L. (1975), *Procedural Justice: A Psychological Analysis*, Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.

Thomas, C. A. (2013), *The Concept Of Legitimacy And International Law*, <http://www.lse.ac.uk/law/working-paper-series>, (E.T: 20 Mart 2020).

Tortop, N.; İspir, E. G.; Aykaç, B.; Yayman, H. ve Özer, M. A. (2007), *Yönetim Bilimi*, (7. Baskı), Ankara: Nobel Yayın.

Tyler, T. R. (1990), *Why People Obey the Law?*, New Haven: Yale Univ. Press.

Tyler, T. R. ve Huo, Y. (2002), *Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation With The Police and Courts*, New York: Russell Sage Foundation.

Tyler, Tom R., (1988), "What is procedural justice? Criteria used by citizens to assess the fairness of legal procedures", *Law & Society Review*, Vol. 22, No. 1, pp. 103-136.

Tyler, T. R. (2001), "Public trust and confidence in legal authorities: What do majority and minority group members want from legal authorities?", *Behavioral Sciences and the Law*, Vol. 19, pp. 215–235.

Tyler, T. R., (2002), "A national survey for monitoring police legitimacy", *Justice Research and Policy*, Vol. 4, No. 1, pp. 71-86.

Tyler, T. R. (2005), "Policing in Black and White: Ethnic group differences in trust and confidence in the police", *Police Quarterly*, Vol. 8, pp. 322-342.

Tyler, T. R. ve Fagan, J. (2008), "Legitimacy and Cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities?", *Journal of Criminal Law*, Vol. 6, pp. 231-276.

Tyler, T. R.; Schulhofer, S. ve Huq, A. (2010), "Legitimacy and deterrence effects in counter-terrorism policing: A study of Muslim Americans", *Law & Society Review*, Vol. 44, No. 2, pp. 365-402.

Tyler, T. R. ve Jackson, J. (2013), "Popular legitimacy and the exercise of legal authority: Motivating compliance, cooperation, and engagement", *Psychology, Public Policy and Law*, Vol. 20, No. 1, pp. 1-29.

Tyler, T. R.; Fagan, J. ve Geller, A. (2014), "Street Stops and Police Legitimacy: Teachable Moments in Young Urban Men's Legal Socialization", *Journal of Empirical Legal Studies*, Vol. 11, No. 4, pp. 751-785.

Tyler, T. R. (2003), "Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law", In M. Tonry (ed.), *Crime and Justice: A Review of Research*, Vol. 30, pp. 431-505, Chicago: University of Chicago Press.

Van Damme, A. (2017), "The impact of police contact on trust and police legitimacy in Belgium", *Policing and Society*, Vol. 27, No. 2, pp. 205-228.

Weber, M. (1978), *Economy and Society: An outline of interpretative sociology*, Gunter Roth and Claus Wittich (eds), London: University of California Press, pp. 212-227.

